

הצעה לחלופות בהערכה

יחידת חמדת ימים

א. תוכן היחידה

הלכות שבת, 60 עמ' לבחירה מתוך הספר חמדת ימים חלק ב (מהווים 0.6 יחידת בגרות).
פירוט הפרקים שבספר:

חורש, זורע, קוצר, דש, בורר, טוחן, לש, מבשל, גוזז, מלבן, צובע, צד, שוחט, מפשיט, מעבד, ממחק, משרטט, מחתך, בונה, סותר, מכבה, מבעיר, מכה בפטיש, הוצאה, הלכות רפואה בשבת, פיקוח נפש במצבי חרום, רחיצה בשבת, הכנה משבת לחול, מעשה שבת.

ב. הרכב הציון ביחידה

הציון נקבע ע"י ביה"ס בלבד.

הציון יהיה מורכב מן הקריטריונים הבאים (הצירוף הכולל צריך להגיע לסך 100%):

א. מבחן (מבחן מסכם, מבחנים מצטברים): 50-60%

ב. אחת מבין העבודות הבאות:

עבודה עיונית, עבודת שטח, תוצר יצירתי, עבודה קבוצתית: 30-40%

ג. הליכות למידה (נוכחות, השתתפות, אחריות וכד'): 5-10%

ג. היקף העבודה

ניתן לעשות עבודת אחת גדולה (כעשרה עמודים), או אוסף מטלות בהיקף מצומצם.

עבודת גדולה - מטרתה היא העמקה באחד הנושאים הנלמדים ביחידה. הכנת המטלה מתפרשת על פני שלושה-ארבעה חודשים.

אוסף מטלות בהיקף מצומצם - המטלות נעשות לאורך השנה בעקבות לימוד הנושאים השונים ביחידה. סך המטלות מצטברות לכדי תמונה שלמה של עיבוד אישי של הנלמד ע"י התלמידים. העבודות יוגשו בסיום השנה ע"י התלמידים כתיק עבודות מציג ומסכם לתהליך הלמידה.

ד. סוגי העבודות

ניתן לבחור אחת מן העבודות הבאות: עבודה עיונית, עבודת שטח, תוצר יצירתי, עבודה קבוצתית.

1. עבודה עיונית

מטרות

התלמיד יפתח את יכולת הלמידה העצמאית שלו.

התלמיד ירכוש כלים ומיומנויות למידה בתושבי"ע.

התלמיד ישכלל את יכולת הכתיבה והחקר, ויקבל את האפשרות להעמיק בנושאים הקרובים לליבו מעבר לנלמד בכיתה.

התלמיד יערוך הכרות עם מאגרי מידע תורניים, עם ספריות תורניות בסביבתו ועם מכוני מחקר הלכתיים.

דוגמאות לנושאים

דוגמאות להעמקה בנושאים מתוך הספר (בסוגריים צויינו מספרי העמ' בספר "חמדת ימים" שבהם יש התייחסות לנושא) :

- נסיעה באופניים בשבת, וכן קורקינט, סקטים, תלת אופן (עמ' 13).
- שימוש באילן ובבע"ח בשבת (עמ' 14).
- הפתרונות השונים לחליבה בשבת (עמ' 36).
- שימוש במגבונים לחים בשבת (עמ' 36).
- הכנת תה וקפה - האפשרויות והדעות השונות (עמ' 71,78).
- שימוש בדוד שמש. ניתן לשלב עם "עבודת שטח" בנושא מבנה הדוד"ש והמשמעויות ההלכתיות בשבת. ראה להלן (עמ' 100).
- פתיחת קופסאות, פחיות, בקבוקים וכד' בשבת (עמ' 154).
- בניית אוהל קבע ואהל עראי בשבת (עמ' 161).
- העמדת מחיצה (עמ' 166).
- פתיחת מקרר בשבת - בעיות ופתרונות (עמ' 179).
- שימוש במכשירים חשמליים בשבת - שעון שבת, מדיח כלים, דלת חשמלית, מעלית, מדרגות נעות, חיישנים (עמ' 178-185).
- שימוש במפסקי גרמא למיניהם (עמ' 186).
- איסור השמעת קול שיר בשבת (עמ' 192).
- איסור שימוש בתרופות בשבת לאדם שאינו מוגדר כ"חולה" - גזירת שחיקת סממנים (עמ' 224).
- מעשה שבת - הנאה ממלאכה שנעשתה בשבת באיסור (עמ' 239).

דוגמאות להעמקה בנושאים שאינם מוזכרים בספר, או שמוזכרים בקצרה :

- השבת במחשבת ישראל.
- כללי מלאכות שבת (דבר שאינו מתכוון ופסיק רישיה, מלאכה שאינה צריכה לגופה, מקלקל, קיום, גרמא).
- דיני קטן בשבת.
- מלאכת גוי עבור יהודי.
- זמני השבת (שקיעה, בין השמשות, צאת הכוכבים, תוספת שבת).
- שבות דשבות לצורך מצוה.

הנחיות כלליות לעבודת חקר עיונית

- שלב ההכנה יכלול לימוד מקיף ומעמיק של נושא העבודה, איתור מקורות וניתוחם - הצבת דעות מנוגדות ומורכבות, השלכות מעשיות לפסיקה.
- ניתן לנתח מאמר, תשובה הלכתית, פסק דין, או סוגיה עיונית (או מספר תשובות, מאמרים, פסקי דין וכד') בנושא מוגדר וממוקד, או במספר נושאים.
- מספר המילים בעבודה: 2000-2500 (לא כולל הערות שוליים, ולא כולל ביוגרפיות וביבליוגרפיות).
- המקורות לעיון יהיו ספרים ומאמרים (לא תשובות סמ"ס, ולא תשובות או מקורות אחרים שמופיעים רק באתרי אינטרנט. ניתן להשתמש במקור אינטרנטי אחד בלבד).
- מומלץ להיעזר במאגרים תורניים: פרויקט השו"ת, אוצר החכמה, היברובוקס, אוצרות התורה, רמב"י ורמב"ש, פורטל הדף יומי, ועוד. וכן להיעזר בספרים הנמצאים בספריות תורניות ברחבי הארץ (ישיבות, מכללות ואוניברסיטאות, ספריות גדולות).
- יש לשלב במהלך העבודה מובאות משמונה מקורות לפחות.
- יש לכתוב ביוגרפיות קצרות של הפוסקים שזכרים בעבודה.
- [לקט מקורות להכוונה בעבודות.](#)

מחווין לעבודת חקר עיונית

מדדים	פירוט
שאלת החקר 5%	הצגת שאלת החקר כשהיא מנוסחת בצורה בהירה.
מבוא ופרקי רקע 5%	הנושא מוצג באופן ברור וממצה תוך שילוב מקורות.
גוף העבודה 50%	העבודה מקיפה את כל הנושא בצורה ממצה, תוך שילוב מספר מקורות כנדרש, ומענה לשאלת החקר. העבודה בנויה באופן הגיוני ובהיר.
סיכום 5%	בסיכום יש תשובה בהירה לשאלת החקר, והוא מהווה סיכום תמציתי של העבודה.
ביבליוגרפיה וביוגרפיות 5%	ההפניות למקורות בכתיבה תקינה; רשימה ביבליוגרפיות בסוף העבודה; ביוגרפיה קצרה של הרבנים / הפוסקים שזכרו בעבודה (זמנם, מקומם, רבותיהם / תלמידיהם, ומידע ייחודי נוסף).
צורת ההגשה 10%	שער, תוכן עניינים, גוף העבודה בגופן בגודל 12, רישום נאות של כותרות וכותרות משנה, הזחה פנימה של מובאות, רווחים ברורים וקבועים, כל חלקי העבודה מצויים, פרקי העבודה וגוף העבודה בהיקף המילים הנדרש, כתיבה בעברית תקינה, ניסוח בהיר ונכון, הגהה אין טעויות כתיב וכו'. עמידה בזמנים.
פן אישי 10%	תיאור קצר של תהליך הכתיבה ואיתור המקורות, קשיים ודרכי התמודדות, מה גרם לתלמיד לבחור בנושא זה, תובנה שהתלמיד לוקח אליו מהעבודה.
שיח עם מורה או הרצאה בפני הכיתה 10%	שיח בע"פ עם מורה על העבודה, אפשרות להרצאת תכני העבודה בפני הכיתה ומענה להשאלות על תכני העבודה.

2. עבודת "שטח" - סיורים וראיונות**מטרות**

- התלמיד יפגש עם התורה כתורת חיים, ויראה איך הלכות עליהן הוא לומד בכיתה מתממשות במציאות.
- התלמיד יכיר דמויות רבניות בסביבתו, ויראה ברב כתובת לשיתוף, לעצה ולפסיקה.
- התלמיד יכיר את ההיבטים הציבוריים של ההלכה במדינת ישראל.

סוגי עבודות שטח

- מפגש עם רב פוסק (כגון: רב קהילה, רב יישוב, רב שכונה, רב עיר, דיין), על נושא הלכתי מוגדר.
- סיור ומפגש עם מכוני מחקר תורניים יישומיים.
- סיורי שטח להכרת דרכי התמודדות ויישום של סוגיות הלכתיות.

דוגמאות

- שיחה עם בעל משק - כיצד מטפלים בבע"ח בלא לעבור על איסור שבת, כגון: צידה, מוקצה, חליבה וכו' (עמ' 128).
- שיחה עם כבאי אודות כיבוי דלקה בשבת במצבים שונים, ופעולות הצלה נוספות בשבת וההתייחסות ההלכתית אליהן (עמ' 170).
- פתיחת מקרר בשבת - בעיות ופתרונות - שיחה עם טכנאי / מהנדס (עמ' 179).
- שימוש במפסקי גרמא למיניהם - שיחה עם מכון צומת או המכון לטכנולוגיה על פי ההלכה (עמ' 186).
- הלכות רפואה בשבת - שיחה עם רופא / אחות על בעיות הלכתיות ופתרונות אפשריים (עמ' 217).
- שיחה עם עקרת בית על מקרים שונים המותרים ואסורים משום לישא, כולל התייחסות ללישה בשינוי (עמ' 56).
- פעילות משטרה - שיחה עם שוטר על בעיות הלכתיות בשבת ופתרונות אפשריים (עמ' 230).

ביצוע

- שלב מקדים: לימוד הנושא, והכנת השאלות והנושאים שיעלו במפגש.
- המפגש עצמו.
- כתיבת עבודה לאחר המפגש: סיכום המקורות שנלמדו בסוגיה, וההשלכות המעשיות שנידונו במפגש, תוך התמודדות עם יישום הפסיקה.

מחווון לעבודת שטח - סיורים וראיונות

קריטריונים	מדדים
לימוד מקדים של הנושא הרלוונטי וכתובת רקע קצר 5%	15%
הגשת רשימת שאלות אפשריות 5%	
ארגון הצד הטכני של המפגש 5%	
התנהגות נאותה 10%	15%

השתתפות פעילה 5%	
כתיבת סיכום הסיור בצורה בהירה וממצה 30%	לאחר הסיור 60%
הוספת מקורות רלוונטיים תוך הצגת צדדים שונים של הסוגיה בה עסק הסיור 20%	
עריכת רפלקציה על משמעות הסיור עבור התלמיד 10%	
עמידה בזמנים 5%	כללי 10%
הגשה בצורה נאה ומסודרת 5%	

3. תוצר יצירתי

מטרות

התלמיד יביע תובנות מתוך הלימוד בעזרת ערוצים לא מילוליים. יפתח את היצירתיות שבו, ויקבל הזדמנות להביע את עצמו בצורה אומנותית.

דוגמאות

עיצוב כרזה, או פוסטר או יצירה חזותית - עיצוב כרזה, פוסטר, או כל יצירה חזותית אחרת, תוך שימוש בכלים טכנולוגיים או חזותיים אחרים. יש להוסיף בכתב דברי הסבר המבוססים על התכנים שנלמדו בסוגיה.

מקרים וסיפורים - הבאת סיפורים או מקרים שקרו, הקשורים לסוגיות שנלמדו. יש לקשר את הסיפור או המקרה לסוגיה הרלוונטית ולכתוב את הדילמה, השאלות העולות, והפתרונות.
משחק לימודי - תכנון ויצירה של משחק לימודי שיעבד ויבטא את התוכן הנלמד. ניתן ליצור משחקי מחשב מאתגרים שמטרתם לוודא ולבחון ידיעה והבנה של נושאים בענייני השבת.
כתיבת חיבורים - כתיבה של חיבורים הקשורים לנלמד ביחידה, המבטאים ידע, הבנה וחשיבה.

דוגמאות:

כתיבת דו שיח בין שני פרשנים או פוסקים - תיאור דמיוני של המשא ומתן שהתקיים ביניהם בבית המדרש. בשיח שבין האישים תחודד העמדה ההלכתית והפרשנית של כל צד.
 כתיבת כתבה לעיתון בעקבות סוגיה. תיאור מקרה, סיקור של הדעות השונות והפרשנויות לעניין, הפסיקה ההלכתית, ראיון דמיוני עם אחד או יותר מהנוגעים בדבר וכד'.

מצגת - יצירת מצגת של אחד הנושאים שנלמדו, תוך שימוש בכלי עיצוב חזותיים המדגישים את המסר: חלוקת המילים, הרקע, הגופנים, ההנפשות, התמונות, הקישורים האינטרנטיים וכד'.

[דוגמאות למצגות שהכינו תלמידים.](#)

סרטון - להמחשה והדגמה של נושא נלמד.

מחווון לתוצר יצירתי

פירוט	מדדים
הנושא שנבחר למצגת מועבר בצורה בהירה ומקורית. המצגת מבוססת על שמונה מקורות עיוניים לפחות. המקורות עליהם מבוססת המצגת עברו עיבוד ע"י הלומדים ולא הועתקו כלשונם, והבנתם ניכרת מתוך המצגת. במידת הצורך, נעשה שימוש בקישוריות לקבצים או אתרי תוכן רלוונטיים.	תוכן 50%
סדר השקופיות נקבע בצורה הגיונית, קיימות שקופית פתיחה ושקופית סיכום. ישנה שקופית ובה מפורטת הביבליוגרפיה.	מבנה 10%
משולבות במצגת תמונות ואמצעי הנפשה התורמים להבנת הנושא. עיצוב נעים ואסתטי.	עיצוב 10%
נעשתה חלוקת תפקידים הוגנת, כל חברי הצוות באו לידי ביטוי ועבדו תוך שיתוף פעולה.	עבודת צוות 10%
המצגת מועברת בצורה ברורה תוך הרחבה מעבר למופיע בשקופיות, התייחסות לשאלות התלמידים, יחס מכבד לחברים האחרים המציגים את תוצריהם.	הצגת המצגת או הסרטון לכיתה 15%
העבודה נעשתה תוך עמידה בלוח זמנים כפי שנקבע מראש.	עמידה בלוח זמנים 5%

4. עבודה קבוצתית - ארוע של דיון ציבורי**מטרות**

התלמידים ילמדו לעבוד בצורה שיתופית ויחוו את היתרונות והאתגרים שלמידה קבוצתית מזמנת, וכן יחוו את כוחה של החבורה הלומדת בלימוד בית מדרשי. פיתוח כישורי עמידה מול קהל, יכולת ניסוח, יכולת רטורית, ויכולת להתמודד עם שאלות ולהשיב עליהן.

אפשרויות הביצוע

משפט מבוים, דיבייט, פאנל, וכד'.

לאחר הפעילות יגישו התלמידים סיכום של תוכן הדברים וכן של התהליך שעברו.

דוגמה למשפט מבוים - קבוצת תלמידים מציגה את הסוגיה והדילמה העולה ממנה, ולאחר מכן מקיימים משפט מבוים. במהלך המשפט מציגים התלמידים טענות בעד ונגד, ותלמידים אחרים משמשים כדיינים. הטענות השונים יהיו מבוססים על הכתוב בסוגיה, במפרשים ובפוסקים. ניתן לסקור גם את הפסיקה בחוק הישראלי ולהשוות למקובל בפסיקה ההלכתית.

מחווון לעבודה קבוצתית

מדדים	פירוט
הכנה 20%	נעשתה עבודת הכנה מעמיקה של לימוד משותף, ניתוח וסיכום המקורות הנלמדים. הוגשה תמצית בהירה של הלימוד.
הצגת הנושא לכיתה (ע"י דיבייט, משפט ציבורי, העברת שיעור או "חבורה" וכד') 50%	ניכרת שליטת הדוברים בנושא הנלמד, התוכן מועבר באופן מעניין ובהיר, הדיבור ברור ונעשה תוך שמירה על קשר עין ויחס כלפי השומעים. ישנה התייחסות לשאלות הקהל והקשבה לחברים האחרים.
עבודה שיתופית 10%	הלימוד המשותף נעשה בצורה טובה, כל אחד מחברי הצוות תרם את חלקו, נעשתה חלוקת תפקידים הוגנת, כל חברי הצוות באו לידי ביטוי ועבדו תוך שיתוף פעולה.
רפלקציה 15%	כל אחד מחברי הצוות הגיש דו"ח כתוב בו הוא מסכם את התהליך שעבר כפרט בתוך הקבוצה: קשיים ודרכי התמודדות, חידושים, מסקנות ותובנות. הרפלקציה מעידה על התבוננות פנימית והשקעה בכתיבה.
עמידה בזמנים 5%	העבודה נעשתה תוך עמידה בלוח זמנים כפי שנקבע מראש.

ה. שיקוף (רפלקציה) של העבודה

בסיום תהליך העבודה, יש משמעות רבה ליכולת להסתכל על העבודה במבט כולל, להביט לאחור ולסכם רגשות ומחשבות אודות העבודה ותהליך הכתיבה/היצירה. להלן שאלות שיקוף (רפלקציה) עליהם יש לענות בסיום תהליך הכתיבה של העבודה. יש לענות ברצינות ובפירוט, תוך חשיבה והתבוננות עצמית. גם כאשר נעשתה העבודה בקבוצה, על כל תלמיד להגיש את הרפלקציה באופן אישי.

א. כיצד היה עבורך תהליך הכתיבה של עבודה זו?

ב. מה הדבר שהכי נהנית ממנו בעבודה?

ג. מהו הדבר המשמעותי ביותר שלמדת בתהליך כתיבת עבודה זו?

ד. באילו קשיים נתקלת, וכיצד התמודדת איתם?

ה. משהו נוסף שברצונך לומר על העבודה...

אם העבודה נעשתה בקבוצה:

א. כיצד הרגשת בעבודה הקבוצתית?

ב. מה היתה תרומתך המרכזית לעבודה?

ג. מה לדעתך הרווחת מהעבודה הקבוצתית לעומת עבודה עצמית?

ד. האם את/ה מרגיש/ה שבאת לידי ביטוי באופן מלא בקבוצה?

ה. באילו קשיים נתקלת במהלך העבודה הקבוצתית וכיצד התמודדת עימם?